

SVETISLAV BASARA

Mărirea și decăderea bolii Parkinson

roman

Traducere din sârbă de Octavia NEDELICU

CARTIER

Cuprins

Pavel Kuzmici Kasatkin	
<i>Morbus Parkinsoni. Prefață</i>	7
INFECȚIA	25
D. L. Parkinson	
Istoricul bolii mele. <i>Partea întâi</i>	49
INCUBAȚIA	63
F. M. Dostoievski	
Răspuns la un pamflet	64
Tractatus antiheliocentricus. <i>Partea întâi</i>	71
J. Schwenekpfeld	
Ultimele zile și moartea lui Jakob Böhme	79
CRIZĂ ȘI AGONIE	127
Tractatus antiheliocentricus. <i>Partea a doua</i>	128
Pavel Aleksandrovici Florenski	136
Mehmet Ali Murtadoglu	
Mărturie despre Parkinson	140
Vladimir Nabokov	
Cum a pierdut Dostoievski Rusia la cărți	145
D. L. Parkinson	
Istoricul bolii mele. <i>Partea a doua</i>	168
Avksenti Platonovici Mekdonald	
Amintiri despre Demian Lavrentievici	204

Mă înfășuraseră bolile infernale, mă prinseseră lațurile morții.

Psalmul 18, 5

*Mi se sfârșise viața în durere, și anii în suspinuri;
mi s-au sleit puterile din pricina fărâdelegii mele,
și-mi putrezesc oasele.*

Psalmul 31, 10

1884. În timpul unei plimbări cu prietenii săi, Demian Lavrentievici are brusc o criză gravă de această boală misterioasă, care va fi numită după numele lui – parkinsonism. Intensitatea atacului și durerile cumplite sunt un tablou atât de înspăimântător, încât prietenii lui Parkinson fug cuprinși de panică fără măcar să încerce să-i acorde ajutor.

După câțiva ani, Demian Lavrentievici va descrie astfel evoluția acelei crize: „O slăbiciune generală, tremur, diaree, vomă, sângerare internă, erupție și furunculi purulenți, temperatură ridicată (chiar până la 180 de grade), tensiune arterială extrem de ridicată (350/220), insuficiență renală, aritmie cardiacă, dureri musculare și de oase, pierderea temporară a văzului și auzului”. „Sfâșiat de cele mai cumplite dureri”, scrie în continuare Demian Lavrentievici, „am izbutit totuși să-mi adun puterile și să înțeleg că prietenii mei nu au fost în stare să-mi acorde ajutor, pentru că nici medicina nu putea face

nimic în acest caz. Boala mea nu era din lumea aceasta. Am început să urlu de durere, spunând: «Îmi recunosc vinovăția și regret păcatele mele» și «Nu mă părăsi, Doamne, Dumnezeule! Nu Te depărta de mine»⁶. Și asta m-a ajutat. Durerile, temperatura și toate transformările externe au încetat brusc. Ceea ce nu însemna că eram vindecat. Nu, boala a rămas în mine fără dureri, dar prezentă ca o entitate individuală, ca un alter ego căruia i-am tolerat evoluția ulterioară, continuând să studiez cu luare-aminte transformările. Aceste cercetări mi-au demonstrat că medicina are o abordare greșită față de boală; că este concentrată asupra sănătății și nu a bolii pe care o consideră un corp străin, ostil, un fel de organism parazitar. Însă eu am realizat că boala este o parte inseparabilă a vieții la modul cel mai rațional și mai creativ cu putință. Ba mai mult decât atât – este calea spre însănătoșire. Că boala este cel mai intim lucru al fiecărui bolnav, răspunsul la destinul său și că aici nu-și are locul implicarea științelor pozitivistice și a unor terțe persoane, medicina și personalul medical motivat de teama de infectare, care nu numai că sunt neputincioși să vindece boala, nu numai că o înrăutățesc, ci provoacă apariția unor boli noi, până atunci necunoscute”.

Demian Lavrentievici i se confesează starețului Zosima care se află pentru scurt timp la reședința de vară a familiei Parkinson din Mitrofanovsk. Marele duhovnic îl încurajează pe Demian Lavrentievici să reziste. „E o boală sfântă”, îi spune Zosima. „Ai cunoscut chinuri cumplite. Ți-ai dat seama că trupul omenesc este lăsat în voia sorții, că viața noastră e un chin dacă Dumnezeu «își întoarce fața de la noi», cum

⁶ Psalmul 38.

se spune, când nu ne mai acordă ajutorul. Du-te, suferă în lumea largă...”

1886. Parkinson pleacă în mare taină în Tibet unde, conform unor documente demne de încredere, cercetează până târziu în toamna lui 1887 scrierile budiste de medicină. Există însă documente la fel de veridice, poate chiar mai veridice, în care se menționează că acesta se afla la Moscova în perioada aceea, unde este oaspete frecvent și bine primit în saloanele mondene ale intelighenției. Nimic neobișnuit. În istorie ca știință, perioada dintre anii 1845 și 1905 este cunoscută drept „gaura neagră a cronologiei”, un decupaj temporal în care este extrem de dificil să se stabilească ordinea evenimentelor. Pe de altă parte, în moștenirea nu foarte bogată lăsată de Parkinson, nu a fost descoperit niciun fel de document pe baza căruia am putea să stabilim unde se aflase el în realitate. În același an, în revista *Viața nouă* apare primul său articol (semnat cu pseudonimul L. A. Sieri), *Ideea maladiei Parkinson*, din care aflăm că strămoșul maladiei Parkinson este nimeni altul decât Dreptul Iov. Urmează apoi scurte relatări ale bolii și faptele unor bolnavi renumiți, printre care se află – să-i numim doar pe câțiva din lista celor 144.000 de personalități ale parkinsonismului – profeții biblici, regele David, faraonul Ramses, Neron, Octavian Augustus, Platon, Socrate, Origen, Sfântul Augustin, Carol cel Mare, Sfânta Tereza, Francesco d’ Assisi, Carol cel Urât, Jakob Böhme, Marchizul de Sade, Napoleon...

Articolul, exagerat de fantasmagoric, exagerat de excentric chiar și pentru Rusia acelor vremuri, cu vocație pentru fantastic și excentricitate, trezește polemici furtunoase.

Cenzura imperiului interzice revista *Viața nouă*. Din cauza unui articol politic. Parkinson crede eronat că e din cauza *Ideii* sale.

Tot tirajul revistei *Viața nouă* este confiscat și incendiat.

Parkinson se gândește intens la misterul parkinsonismului: de ce faptele unui anumit număr de bolnavi contribuie la bunăstarea și însănătoșirea omenirii, în vreme ce faptele altor bolnavi celebri o fac mai rea și mai bolnavă.

Demian Lavrentievici dezleagă misterul ambivalenței maladiei lui Parkinson. La origine spirituală și purificatoare, boala suferă mutații din cauze necunoscute, căpătând o formă profană – parkinsonismul de tip B, care lovește caractere inferioare: persoane ambițioase care nu sunt în stare să suporte durerea. În schimb sunt extrem de capabile s-o producă. Profanarea bolii este cauza principală a evoluției rapide a medicinei, a industrializării ulterioare a tratamentului și a dezvoltării tehnicii de înlăturare aparentă a durerii. Căci, „a înlătura durerea”, notează Parkinson, „nu înseamnă în niciun chip a vindeca boala. Dimpotrivă! Boala e mult mai parșivă atunci când nu doare.” Cercetările ulterioare ale lui Parkinson descoperă încă o mutație complet desacralizată: parkinsonismul de tip C, ultimul stadiu, în care boala a avansat atât de mult, încât simulează sănătatea. Într-adevăr, tabloul clinic din acel stadiu conduce la un diagnostic eronat: pulsul, tensiunea, analiza sângelui – în limite normale; starea generală, bună. (De parkinsonism de tip C suferă aproximativ 75% din populația omenirii; majoritatea dintre ei nu sunt însă conștienți că sunt bolnavi, până în ceasul morții.)

În ciuda absenței simptomelor clinice, boala se recunoaște cu ușurință pe baza schimbărilor patologice de comportament. De regulă, bolnavii încep să alerge prin parcuri ni-

tam-nisam; se cațără pe vârfuri de munte inaccesibile; sar intenționat în apă și înoată fără noimă; frecventează săli de gimnastică; nu beau; nu fumează și țin cont de alimentație.

În scrisoarea amplă adresată Dumei țariste, Parkinson atrage atenția asupra necesității de reforme cuprinzătoare.

1. Schimbarea denumirii Ministerului Sănătății în Ministerul Bolii. (Propunere logică: nu sănătatea era problema; trebuie rezolvate problemele bolii și ale bolnavilor.) 2. Unirea Facultății de Medicină cu Facultatea de Teologie „(...) în scopul împiedicării în continuare a dezumanizării și a desacralizării medicinei”. Scrisoarea nu a ajuns niciodată la Dumă. Acolo ajungeau în fiecare zi sute de scrisori stupide, smintite și absurde. În Dumă există un departament special în care angajații citesc scrisorile și le sortează pe secțiuni.

Scrisoarea lui Parkinson ajunge la secțiunea – *țicniți*.

Parkinson pleacă din nou în Tibet. De data aceasta – o raritate pentru epoca aceea – toate documentele disponibile coincid. Există chiar și însemnările lui Parkinson, un soi de jurnal, din care aflăm că obiectul cercetărilor sale nu este studierea cărților de medicină budistă, ci studiul palingenezei, numită eronat în Occident – migrația sufletelor. Bineînțeles că Demian Lavrentievici nu crede în migrația sufletelor și nici chiar în reincarnarea anumitor entități energetice condționate de karmă; el este creștin ortodox. Interesul lui pentru palingeneză nu ține de viața de apoi. El este interesat de palingeneză ca modificare tehnică a identității în decursul vieții terestre. Cunoștințele mistice dobândite în Tibet îi vor fi de folos în anii care urmează ca o protecție binefăcătoare împotriva persecuției permanente a serviciilor secrete. După cea de-a doua călătorie în Tibet va începe proliferarea Parkinsonilor, seria de metamorfoze și transformări ale aspectului

exterior, deși – după afirmațiile lui R. D. Mayerhold – adevărata sa identitate rămâne în tot acest răstimp neschimbată sub straturile groase de descrieri personale iluzorii.

După întoarcerea din Tibet, acesta petrece trei săptămâni în spitalul guberniei din Irkutsk din cauza unor degerături grave. Întrucâtva refăcut, organizează o revoltă a bolnavilor. În fruntea coloanei de schilozi, ologi și nevolnici se prezintă în fața conducerii spitalului cu cererea de îmbunătățire a condițiilor și a unui comportament mai uman față de bolnavi. Pentru a-i convinge de legitimitatea solicitărilor sale, îi obligă pe directorul spitalului, pe medici și întreg personalul medical să se culce în paturile bolnavilor, să mănânce mâncarea de spital și să ia tratamentul prescris.

„Un experiment accidental, dar extrem de important”, va consemna acesta mai târziu în notițele sale. „După doar două zile, medicii și asistentele, până atunci sănătoși tun, au început să se îmbolnăvească pe rând tocmai de bolile acelor bolnavi în paturile cărora au zăcut. O dovadă-cheie pentru teoria că spitalele sunt cele care, manipulând anumite simptome, generează boli.”

Revolta bolnavilor, prima din cele trei conduse de Parkinson, a fost înăbușită în sânge. În zorii celei de-a treia zile de revoltă, un detașament de cazaci pătrunde călare în saloane și pavilioane; cazacii beți, după mărturia supraviețuitorilor, trag orbește din revolve și taie fără milă cu săbiile. Bilanțul Thermidorului spitalicesc: 57 de morți, 194 de răniți, 73 de bolnavi dispăruți. Și tabăra adversă înscrie pierderi. Din cauza bolii năprasnice și violente mor 14 medici și 28 de asistente. Nici cazacii nu sunt cruțați. Crezând că în sticlă era spirt, un stegar a băut un litru și jumătate de acid clorhidric și a murit.